

UNIVERZITA PARDUBICE
Univerzitní knihovna

Výroční zpráva za rok 2002

Únor 2003

Zpracovala: Mgr. Iva Prochásková

Obsah

	1	Úvodní přehledová zpráva	4
1.1		Akvizice	4
1.1.1		Knihy a skripta	4
1.1.2		Periodika.....	4
1.1.3		Elektronické informační zdroje.....	4
1.2		Katalogizace	5
1.3		Výpůjční služby.....	5
1.3.1		Uživatelé.....	5
1.3.2		Návštěvnost	5
1.3.3		Absenční výpůjčky	5
1.3.4		Meziknihovní výpůjční služba a dodávky dokumentů.....	5
1.4		Personální zajištění.....	6
1.5		Technické vybavení.....	6
1.5.1		Nová počítačová studovna.....	6
1.5.2		Další technické vybavení	6
1.5.3		Regály a pult pod registrační počítače	6
1.6		Informační technologie	6
1.6.1		CD-server – systém pro zpřístupňování informačních zdrojů na CD-ROM.....	6
1.6.2		Systém pro digitální zpřístupnění a archivaci „šedé literatury” UPa	7
1.6.3		Systém zpřístupnění periodik ve vnitřní síti Univerzity Pardubice.....	7
1.6.4		Systém zpřístupnění katalogu UK prostřednictvím Jednotné informační brány	7
1.6.5		Automatizovaný knihovní systém (AKS)	7
1.7		Knihovnická a informační spolupráce.....	8
1.7.1		Asociace knihoven vysokých škol ČR	8
1.7.2		Odborné pracovní komise	8
1.7.3		Spolupráce s Krajskou knihovnou v Pardubicích.....	8
1.7.4		Členství v profesních organizacích	9
1.7.5		Budování souborných katalogů	9
1.8		Evidence UK podle Zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon).....	9
1.9		Informační vzdělávání uživatelů	9
1.9.1		Systém školení.....	9
1.9.2		Akreditovaný předmět.....	10
1.10		Revize fondu	10
1.11		Činnost knihovní rady	10
1.12		Další činnost	11
1.12.1		Uskutečněné akce	11
1.12.2		Publikační a přednášková činnost	11
1.13		Další vzdělávání knihovníků	11
	2	Plán činnosti pro rok 2003	12
2.1		Nákup informačních zdrojů.....	12
2.2		Revize fondu	12
2.3		Rozvoj informační infrastruktury a technologií	13
2.4		Plánované akce	13
2.5		Informační vzdělávání uživatelů	13
2.6		Další vzdělávání pracovníků knihovny	13
	3	Přílohy	14
3.1		Finanční hospodaření	14
3.2		Fondy.....	15

3.3	Služby.....	15
3.4	Kvalifikační struktura pracovníků.....	16
3.5	Databáze zpřístupňované univerzitní knihovnou	16
3.6	Statistiky.....	17
3.6.1	Pět let UK v číslech.....	17
3.6.2	Nejvíce využívané databáze na CD-serveru.....	17
3.6.3	Využití databáze Science Direct za období říjen 2002 – říjen 2002	17
3.6.4	Využití databází ProQuest v r. 2002	18
3.6.5	Využití databáze EIFL Direct	19
3.6.6	Přehled využití databáze Web of Science (leden – listopad 2002)	20

1 Úvodní přehledová zpráva

1.1 Akvizice

1.1.1 Knihy a skripta

Nákup knih a skript domácích vydavatelství byl prováděn průběžně podle profilu fondu i podle požadavků jednotlivých učitelů. V relativní úplnosti tak byla zakoupena vydavatelská produkce roku 2002 odpovídající profilu UK. Zatím nebyl optimálně vyřešen nákup povinné a doporučené studijní literatury z hlediska optimálního počtu výtisků určených k prezenčnímu studiu i multiplikátů k absenčním výpůjčkám. Tento problém není možno vyřešit bez úzké spolupráce knihovny s vyučujícími či garanty jednotlivých předmětů. Nejlepší spolupráce v tomto směru je zatím s fakultou humanitních studií. V září byla navázána úzká spolupráce s Ústavem zdravotnických studií a z mimořádné dotace se do konce roku podařilo zajistit základní studijní literaturu pro nový obor Ošetřovatelství i v dostatečném množství multiplikátů. Stejná spolupráce byla nabídnuta Ústavu informatiky, z jeho strany ovšem byla využita jen z malé části, zakoupena byla pouze zahraniční literatura pro vyučující. Nákup zahraniční literatury byl soustředěn do období kolem Mezinárodního knižního veletrhu v Praze (květen), kdy jsou dodavateli poskytovány mimořádné slevy. V této době byly vyřízeny všechny neuspokojené požadavky z r. 2001. Další příležitostí k nákupu byla výstava zahraniční literatury na UPa. Již potřetí ji ve spolupráci s knihovnou uspořádalo ve velké zasedací síni FChT knihkupectví Malé centrum Brno. Tentokrát přivezl vystavovatel kromě chemické a chemicko-technologické literatury i literaturu z oblasti ekonomických věd. Příležitosti k nákupu využili zejména řešitelé grantových a rozvojových projektů. V období od října do prosince byla na základě požadavků z jednotlivých fakult nakoupena anglicky psaná vědecká literatura v celkové výši 100 tis. Kč. Dárce této částky byla stejně jako v r. 2001 firma Elektrárny Opatovice, a.s. Bylo zakoupeno celkem 66 titulů, jejich seznam je přístupný na <http://library.upce.cz/knihovna/katalog/novinky/opa.htm>.

1.1.2 Periodika

Na institucionální předplatné byla převedena periodika Americké chemické společnosti Journal of Organic Chemistry a Journal of the American Chemical Society a dále periodikum Helvetica Chimica Acta a Electroanalysis. Některé tituly v tištěné verzi byly zrušeny s tím, že je zajištěn přístup do plných textů elektronické verze prostřednictvím konsorciálních licencí. Aktuální seznam zahraničních periodik předplacených v tištěné verzi je na adrese <http://library.upce.cz/knihovna/periodika/caszahr2002.htm>

V rámci koordinace nákupu s dalšími vysokými školami byl rozšířen repertoár periodik přístupných v elektronické verzi. Podrobné seznamy jsou uvedeny na <http://library.upce.cz/knihovna/periodika/Default.asp>

Nákup českých periodik byl rozšířen o řadu nových titulů odpovídajících novým oborům na fakultě humanitních studií a ústavu zdravotnických studií. Aktuální seznam je k dispozici na <http://library.upce.cz/knihovna/periodika/casceske2002.htm>

1.1.3 Elektronické informační zdroje

Díky projektům LI pokračovalo zpřístupnění informačních zdrojů, na které byli uživatelé zvyklí v r. 2001. V r. 2002 byly zpřístupněny tyto nové zdroje:

- Celý soubor Chemical Abstracts prostřednictvím služby SciFinder Scholar (on-line přístup pro jednoho současného uživatele). Cena je kompletně hrazena z projektu LI01017 a je srovnatelná s cenou ročního předplatného CA on CD-ROM.
- Přístup do The Handbook of Chemistry & Physics a Combined Chemical Dictionary produkovaných firmou Chapman and Hall. Jedná se o webový přístup do databází pod souborným názvem CHEMnetBASE. Cena je kompletně hrazena z projektu LI 01051.

- přístup do jedinečného zdroje informací o Evropské unii - databáze KnowEurope. Databáze byla zpřístupněna v rámci celonárodní licence v projektu „Veřejné informační služby knihoven“.

Kompletní přehled elektronických informačních zdrojů dostupných pro Univerzitu Pardubice a to jak v režimu online, tak prostřednictvím CD-serveru, případně na jednotlivých PC v knihovně, je uveden na <http://library.upce.cz/knihovna/databaze.htm>.

Využívání všech elektronických informačních zdrojů bylo po celý rok 2002 statisticky sledováno. Některé statistické přehledy jsou uvedeny v příloze.

1.2 Katalogizace

V oddělení jmenné a věcné katalogizace bylo zpracováno 1986 titulů knih a skript, 62 titulů audiovizuálních médií a multimédií, 55 titulů norem a 772 závěrečných vysokoškolských prací. Od poloviny roku byl dosavadní věcný popis (tj. předmětová hesla, klíčová slova a kód mezinárodního desetinného třídění) doplněn skupinou konspektu, což do budoucna umožní oborové porovnávání fondů jednotlivých knihoven.

1.3 Výpůjční služby

1.3.1 Uživatelé

V r. 2002 došlo k dalšímu nárůstu počtu uživatelů UK, zaregistrováno jich bylo 6101, tj. o 364 více než v r. 2001. K nárůstu došlo i v kategorii „veřejnost“ o 53 uživatelů, celkem se jich u nás zaregistrovalo 762. Vývoj v počtu registrovaných uživatelů za posledních pět let ukazuje graf v příloze.

1.3.2 Návštěvnost

Zvyšuje se také návštěvnost UK, která v některých dnech přesahuje tisícovku. Rekordním dnem byl 8. říjen 2002, kdy knihovnu navštívilo 1131 uživatelů. Další zajímavé statistické údaje jsou graficky znázorněny v příloze.

V r. 2002 pokračoval pokles návštěv ve studovnách na nám. Čs. legií. Studovny navštívilo o téměř 1800 uživatelů méně než v r. 2001. Dvě třetiny tohoto poklesu jdou na vrub studentů a souvisí zřejmě se stále intenzivnějším využíváním UK, a to i studenty FChT. Snížení návštěvnosti z řad pedagogických pracovníků nepochybně souvisí se stále se rozšiřujícím repertoárem elektronických informačních zdrojů i elektronických služeb knihovny, kdy mnoho informačních požadavků je možno vyřešit prostřednictvím počítače a sítě. Snížil se i počet návštěvníků z řad veřejnosti.

1.3.3 Absenční výpůjčky

Počet absenčních výpůjček vzrostl téměř o 8000, což významně převyšuje roční přírůstek. Tato skutečnost svědčí o velkém obratu ve fondu a klade zvýšené nároky na pracovní síly ve výpůjčních službách.

1.3.4 Meziknihovní výpůjční služba a dodávky dokumentů

V r. 2002 pokračoval pokles požadavků našich uživatelů na dokumenty z jiných knihoven. V celkovém počtu požadavků činil tento pokles 34% oproti r. 2000. Ještě výraznější je tento pokles v počtu požadavků na kopie (57% oproti r. 2000). Již druhým rokem se tedy potvrzuje nepřímá úměrnost mezi nárůstem dokumentů (především periodik) dostupných ve fulltextu na Internetu a celkovým objemem meziknihovní výpůjční služby, kde naopak mírně rostou požadavky na výpůjčky knih (z 397 v r. 2000 na 466 v r. 2002). Výrazně se zvýšil počet požadavků z jiných knihoven, které mohla uspokojit naše knihovna (781 vyřízených požadavků oproti 515 v r. 2000). Tento fakt svědčí jednak o tom, že naše fondy jsou hodnotné a dobře prezentované (katalog přístupný na Internetu) a v nemenší míře o tom, že meziknihovní služby poskytované naší knihovnou jsou rychlé a spolehlivé. V prostředí

[Virtuální polytechnické knihovny](#) je UK druhým největším poskytovatelem digitálních kopií za Státní technickou knihovnou.

1.4 Personální zajištění

K 1. 1. 2002 pracovalo v UK 17 pracovníků (16,2 úvazků). K 1. 4. 2002 nastoupil na 0,5 úvazku Ivan Řehák jako technik pro správu počítačových učeben. Počátkem července ukončila pracovní poměr pracovnice výpůjčních služeb Romana Nepovímová a koncem července odešla na mateřskou dovolenou pracovnice katalogizace Mgr. Táňa Pipková, PhD. Kritickou personální situaci se podařilo vyřešit až koncem roku, kdy nastoupily Gabriela Novotná do výpůjčních služeb a Mgr. Olga Šplíchalová do katalogizace. K 31. 12. 2002 pracovalo v UK 18 pracovníků (16,7 úvazků). Tento počet je minimální variantou pro zajištění provozu knihovny a celého spektra služeb včetně zpracování knih v krátkých lhůtách.

1.5 Technické vybavení

1.5.1 Nová počítačová studovna

V březnu byla v přízemí otevřena nová počítačová studovna, která slouží k samostatné práci uživatelů knihovny, ke školením pro práci s elektronickými informačními zdroji i k výuce předmětu „Informační zdroje“. Ve studovně je k dispozici 15 uživatelských a 1 učitelský PC. Na počítačích je instalován MS Office 2000 a nastaveny přístupy do elektronických informačních zdrojů zpřístupňovaných knihovnou a do Internetu. Všechny počítače jsou propojeny se síťovou tiskárnou u výpůjčního pultu. Výuka je podporována softwarem MasterEye XL 4.0, který zajišťuje propojení obrazovek v síti. Studovna je monitorována kamerami s výstupem na PC u výpůjčního pultu. Koncem roku byla do studovny nainstalována klimatizační jednotka.

1.5.2 Další technické vybavení

Jako náhrada za opotřebované a neopravitelné zařízení byly zakoupeny:

- dva nové snímače studentských průkazů a dva snímače čárových kódů pro výpůjční systém
- skener HP ScanJet 7400C do studovny
- samoobslužná kopírka Xerox DC220 (book copier)
- notebook Acer TravelM

Pro zvýšení komfortu tiskových a kopírovacích služeb pro uživatele byl zakoupen:

- systém sestávající ze skeneru Minolta scancopy 215 a barevné laserové tiskárny Minolta 2200DL

1.5.3 Regály a pult pod registrační počítače

„Volný výběr“ v přízemí UK byl doplněn dalšími dvěma řadami regálů tak, aby mohl být tímto způsobem zpřístupňován celý aktuální fond.

S ohledem na zvýšenou návštěvnost bylo třeba doplnit na vstupu do UK další registrační PC, pro který byl zakoupen pult odpovídající designem interiéru UK.

1.6 Informační technologie

1.6.1 CD-server – systém pro zpřístupňování informačních zdrojů na CD-ROM

Provoz CD-serveru byl během r. 2002 celkem stabilizovaný a všechny elektronické informační zdroje zpřístupňované prostřednictvím této aplikace byly po většinu roku bez problémů přístupné. K významnějšímu výpadku došlo v září v souvislosti s celkovou rekonstrukcí sítě na UPa. Limitujícím faktorem pro další rozvoj této technologie je jak server, kde již nelze zvýšit diskovou kapacitu, která je zcela vyčerpána, tak software DiscPort, jehož

vývoj byl firmou Microtest zastaven a tato technologie tak přestává být kompatibilní s vyššími verzemi Windows NT. Proto byl v r. 2002 podán projekt do Fondu rozvoje vysokých škol na zpřístupňování elektronických informačních zdrojů prostřednictvím technologie terminálového serveru a softwaru NetMan Enterprise Edition a Virtual CD TS firmy H+H GmbH Göttingen. Předmětem žádosti o dotaci je i nový hardware.

1.6.2 Systém pro digitální zpřístupnění a archivaci „šedé literatury“ UPa

V rutinním provozu je zpřístupňování plných textů sborníků UPa Scientific Papers, a to řady B, C a D. Fakulta chemicko-technologická knihovně elektronickou verzi sborníku neposkytuje. Přístup do plných textů článků je z katalogu z webové stránky UK, kromě vyhledávání v obvyklých polích podle autora, slov z názvu a klíčových slov je zde nabídnuta i možnost fulltextového vyhledávání <http://library.upce.cz/knihovna/katalog/fullstart.asp>. Systém je připraven i pro zpřístupňování diplomových a disertačních prací obhájovaných na UPa. Studenti mají možnost podle směrnice UPa č. 4/01 odevzdat diplomovou či dizertační práci do UK v elektronické podobě. Poskytnou-li zároveň souhlas se zveřejněním, je práce zpřístupněna z katalogu na webové stránce UK. V r. 2002 bylo do UK v elektronické podobě předáno a na webu zpřístupněno 13 prací z celkového počtu 772 obhájovaných v tomto roce. Dvanáct z nich bylo z fakulty humanitních studií a jedna z Dopravní fakulty Jana Pernera.

1.6.3 Systém zpřístupnění periodik ve vnitřní síti Univerzity Pardubice

V rutinním provozu funguje služba Current Contents u vybraných periodik – úkol řešený v rámci projektu LI 01003 „Multifunkční knihovnické a informační centrum pro dopravu“. Repertoár periodik byl rozšířen i o další obory. Cílem služby je umožnit pedagogům UPa využívat některé informační zdroje UK přímo od „svého stolu“.

U periodik dostupných pouze v papírové formě jsou v knihovně skenovány obsahy jednotlivých čísel okamžitě, jakmile číslo dojde, a tyto obsahy jsou vystaveny

<http://library.upce.cz/knihovna/periodika/casceske2002.htm> a

<http://library.upce.cz/knihovna/periodika/caszahr2002.htm>

Uživatel z domény upce má možnost požádat o vybraný článek přímo z www stránky a služba v knihovně zajistí dodání dokumentu elektronickou formou ve formátu pdf.

Bohužel využívanost této služby byla po celý rok poměrně malá.

1.6.4 Systém zpřístupnění katalogu UK prostřednictvím Jednotné informační brány

V rámci účasti UK v projektu LI 01018 „informační zdroje pro STM a nástroje pro jejich zpřístupňování“ byl automatizovaný knihovní systém UK dovybaven protokolem Z39.50, který řeší vyhledávání v katalozích knihoven pracujících v různých knihovních systémech. V polovině roku byl Z39.50 server nainstalován a katalog UK UPa je tak možno prohledávat prostřednictvím Jednotné informační brány CASLIN

<http://octopus.ruk.cuni.cz/V/TMIGTIKQ7R8RD88YHIDVLGLJ57UKXV23A37P7B968S1XX1NYF-39190/file/find-0>

1.6.5 Automatizovaný knihovní systém (AKS)

AKS provozovaný v univerzitní knihovně je složen ze dvou subsystémů:

- KP-systém firmy KP-SYS, spol. s r.o.
- nadstavbová aplikace vytvořená pracovníkem ing. Jiřím Petrášem, CSc.

KP-systém

- modul AKVIZICE – slouží k objednávkám a evidenci knihovních fondů
- modul KATALOGIZACE – slouží ke katalogizaci knihovních fondů, problematický je export dat pro celostátní souborný katalog CASLIN
- modul AUTHORITY - nefunkční

Systém pracuje ještě pod operačním systémem DOS, je v provozu od r. 1996, jeho parametry jsou nevyhovující, nerespektují národní a mezinárodní standardy pro knihovnické systémy.

Nadstavbová aplikace

- modul VÝPŮJČKY – zajišťuje evidenci registrovaných uživatelů, výpůjček a další související agendy (statistiky, upomínky, revize, rezervace studoven)
- modul OPAC – elektronický katalog přístupný z WWW, neposkytuje možnost dalších internetových služeb jako jsou např. rezervace dokumentů a prodlužování výpůjček

Systém používá technologii My SQL, pracuje v prostředí Windows 2000, v knihovně byl nasazen v r. 1999, kdy nahradil nevyhovující moduly (VÝPŮJČKY a OPAC) systému KP-sys. Běží nad databází získanou exportem dat z modulu katalogizace v KP-systému. Systém exportů je dávkový a vyžaduje přizpůsobení provozu knihovny. Odchodem ing. Petráše z UPa skončila možnost aktualizace a rozvoje systému.

Současný AKS je nevyhovující z hlediska použití zastaralých technologií, nedodržováním standardů, nekomplexností a malou robustností při vysokém zatížení v provozu univerzitní knihovny. Proto byl na podzim r. 2002 vypracován návrh na nákup komplexního AKS, postaveného na využití moderních databázových technologií, zajišťujícího spolehlivě všechny výše uvedené agendy a respektujícího národní a mezinárodní knihovnické standardy, které jsou nezbytné pro spolupráci vysokoškolských knihoven v rámci ČR i pro spolupráci mezinárodní. Návrh byl podán do transformačních a rozvojových programů na rok 2003.

1.7 Knihovnická a informační spolupráce

1.7.1 Asociace knihoven vysokých škol ČR

Dne 13.června 2002 se v Praze konala ustavující členská konference zájmového sdružení právnických osob, která se usnesla na založení Asociace knihoven vysokých škol ČR (AKVŠ) – viz <http://www.akvs.cz/>. Zakládajícími členy se stalo dvacet jedna veřejných vysokých škol včetně Univerzity Pardubice. Ustavující konference zvolila rovněž předsedu a výkonný výbor AKVŠ na období dvou let. Předsedkyní byla zvolena PhDr. Barbora Ramajzlová z ČVUT Praha a místopředsedkyní Mgr. Iva Prochásková z Univerzity Pardubice.

Základním posláním AKVŠ je podpora rozvoje a zvyšování úrovně českých vysokoškolských knihoven a jejich knihovnicko-informačních služeb s cílem zkvalitnit vědecko-informační zázemí pro vzdělávání, vědu a výzkum. Těžiště práce AKVŠ je v odborných pracovních komisích.

1.7.2 Odborné pracovní komise

V r. 2002 začaly pracovat pod hlavičkou AKVŠ již dříve vytvořené pracovní skupiny, a to odborná komise pro informační výchovu a informační gramotnost na vysokých školách a odborná komise pro elektronické informační zdroje. Jedním z výsledků práce této komise je unikátní databáze mapující elektronické informační zdroje dostupné na vysokých školách v ČR – viz <http://eiz.zcu.cz/>. Členkou těchto odborných komisí je za UK UPa Ing. Eva Rubešová.

Ing. Jitka Říhová a Ing. Eva Rubešová pracovaly v Pracovní skupině pro věcné zpracování při Národní knihovně ČR v Praze.

Mgr. Iva Prochásková pracovala jako předsedkyně Oborové komise E „Vysokoškolské knihovny“ pro výběrové řízení Fondu rozvoje vysokých škol 2002.

1.7.3 Spolupráce s Krajskou knihovnou v Pardubicích

Zákonem č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) vznikla v Pardubicích z bývalé Okresní knihovny Krajská knihovna v Pardubicích (dále KK). Během roku 2002 se uskutečnilo několik jednání o možné spolupráci mezi KK a UK, a to jak na úrovni vedoucích pracovníků obou knihoven, tak za přítomnosti prorektora doc. Jandy, náměstka hejtmána Ing. Brýdla a vedoucí odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu v Pardubicích Mgr. Pemlové. Po poměrně složitých jednáních bylo dosaženo dohody o využívání obou knihoven na společný průkaz od

1.1.2003 a o spolupráci v akvizici na základě předběžného zhodnocení profilu knihovních fondů v obou knihovnách. Pardubický kraj poskytne na základě této spolupráce Univerzité Pardubice dotaci určenou na nákup knih do UK.

1.7.4 Členství v profesních organizacích

Knihovna je kolektivním členem Svazu knihovníků a informačních pracovníků (SKIP). Paní Venuše Kocková je členkou Východočeského regionálního výboru SKIP a členkou Klubu vysokoškolských knihovníků při SKIP. Regionální organizace SKIP uskutečnila v květnu 2002 exkurzi do nově otevřených brněnských knihoven (Moravská zemská knihovna a Knihovna Jiřího Mahena). Exkurze se zúčastnilo devět pracovníků UK.

1.7.5 Budování souborných katalogů

UK spolupracuje na budování těchto souborných katalogů:

- katalog diplomových prací z oblasti životního prostředí (Český ekologický ústav) – zasláno 22 záznamů diplomových prací obhájěných na UPa,
- souborný katalog CASLIN (Národní knihovna ČR Praha) - záznamy nových přírůstků pravidelně zasílány každé čtvrtletí.

1.8 Evidence UK podle Zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)

Tento zákon platí od 1. 1. 2002. Je orientován především na veřejné knihovny ale i ostatním knihovnám, pokud poskytují veřejné knihovnicko-informační služby, dává možnost se jako knihovna podle tohoto zákona zaevidovat a tím požívat výhod určených knihovnám jinými zákony, tj. např. Zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, Zákonem č. 563/1991 Sb., účetnictví, Zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech ve znění pozdějších předpisů. Evidenci knihoven vede Ministerstvo kultury ČR. Protože zákon vysokoškolskou knihovnu jako specifický druh taxativně nejmenuje, bylo možno zaevidovat UK buď jako knihovnu základní nebo specializovanou. Po zvážení situace bylo rozhodnuto podat návrh na zápis UK do evidence podle § 12 jako knihovna základní. V souvislosti s tím bylo třeba vypracovat nový Knihovní řád UK, respektující zákonem vymezené požadavky především rovný přístup k informacím. Knihovní řád vstoupil v platnost 1. října 2002.

Dne 28. 11. 2002 vydalo Ministerstvo kultury ČR Osvědčení o zápisu UK do evidence knihoven pod číslem 2598/2002.

Zároveň začala AKVŠ pracovat na návrhu novely zákona, která by zajistila vysokoškolským knihovnám odpovídající postavení podle jejich významu a funkce.

1.9 Informační vzdělávání uživatelů

1.9.1 Systém školení

- Základním prvkem školení je úvodní cca třicetiminutová přednáška pro studenty nastupující do 1. ročníků, která je seznámí se základními údaji o knihovně a možnostmi jejího využívání. Tato přednáška je po dohodě s jednotlivými fakultami zařazena do předřazeného kursu (FChT) nebo do první přednášky některého předmětu (ostatní fakulty), eventuálně již při zápisu (Ústav zdravotnických studií). Na Ústavu informatiky je součástí předmětu „Informační zdroje a jejich využívání“. Ani v r. 2002 se bohužel nepodařilo tuto přednášku realizovat pro studenty fakulty humanitních studií.
- Na tuto přednášku navazuje praktické seznámení studentů 1. ročníků s orientací v knihovně a základními poskytovanými službami. Školení se skládá ze dvou částí – praktické využití knihovny (registrační PC, uspořádání fondu) a školení na PC (OPAC UK, výpůjčky, periodika, katalogy dalších knihoven). Termíny na tento typ školení jsou

vypisovány knihovnou. V říjnu prošlo tímto školením třicet tři studentů FChT. Zásadním problémem zůstává, jak motivovat studenty, aby se přihlásili.

- Dalším typem je školení pro elektronické informační zdroje. Osnova byla vypracována ve čtyřech variantách, výběr zdrojů je přizpůsoben potřebám jednotlivých fakult. Tento typ školení je doporučen pro studenty druhých nebo třetích ročníků a je vřazen do některého předmětu jako dvouhodinový seminář formou praktického cvičení v počítačové učebně za současného využití dataprojektoru. Tento typ školení již třetím rokem proběhl na DFJP, kde je součástí předmětu „Životní prostředí“ pro 2. ročník. Letos poprvé se uskutečnilo školení také pro třetí ročník FES, kde bylo zařazeno do předmětu „Finanční analýza“. Tento typ školení v rozšířené variantě byl zařazen pro rok 2002/2003 do studijního programu FES jako volitelný předmět pro studenty všech ročníků.
- Posledním typem školení je školení specializované určené pro předem definovanou skupinu uživatelů (bylo realizováno školení pro pedagogy FHS) a pro konkrétní (nově získaný) informační zdroj (uskutečnila se školení pro práci v CHEMnetBASE, SciFinder, MedisAlarm, ProQuest a Web of Science).

1.9.2 Akreditovaný předmět

UK dále zajišťovala výuku předmětu „Informační zdroje a jejich využívání“ pro Ústav informatiky. Jedná se o povinně volitelný předmět v zimním semestru 1. ročníku ve struktuře 1 hod přednáška/1 hod seminář. Informace o předmětu jsou na

<http://library.upce.cz/knihovna/infvychova/infvych.htm>

1.10 Revize fondu

Předmětem dílčí revize byl volně přístupný knihovní fond (lokační značka S). Fyzická revize fondu na regálech proběhla v červenci v době uzavření UK. Porovnáním získaných dat s knihovní databází bylo zjištěno, že k 22.7.2003 bylo z celkového počtu 64 527 revidovaných knihovních jednotek

- 43 353 knihovních jednotek uloženo v regálech
- 20 207 knihovních jednotek půjčeno
- 967 knihovních jednotek nenalezeno

Během srpna probíhalo dohledávání dokumentů a 746 bylo nalezeno. Byly odstraněny chyby v záznamech o lokaci a v signaturách. Konečný seznam nedohledaných knih tedy obsahuje 221 knihovních jednotek.

Uzavřena byla revize na ÚPM – OVMTCH FChT provedená v r. 2001, kde nebylo dohledáno 227 knih. Zastaralé tituly byly odepsány bez náhrady, ostatní pohledávky byly pracovníky oddělení vyrovnány. Vyrovnání se nepodařilo dosáhnout u knih, kde byly výpůjčky vedeny na prof. Kudláčka. Celkem se jednalo o 25 knihovních jednotek. Dvacet dva exemplářů bylo odepsáno bez náhrady, tři zahraniční tituly jsou nadále vedeny jako dočasné ztráty.

Dále proběhla revize dlouhodobých výpůjček u jednotlivých pracovníků katedry analytické chemie. Po porovnání knih proti výpůjčním lístkům byly tituly a exempláře, u nichž chyběl záznam v AKS, rekatologizovány a výpůjčky nasnímány do automatizovaného výpůjčního systému. Tato revize dosud nebyla uzavřena.

1.11 Činnost knihovní rady

Knihovní rada se sešla 16.5.2002. Na programu měla především:

- projednání nového Knihovního řádu UK
- schválení Výroční zprávy UK za rok 2001
- seznámení s rozpočtem UK na rok 2002
- informaci o nové akviziční strategii podle metody Konspekt

1.12 Další činnost

1.12.1 Uskutečněné akce

- Ve dnech 28. 5. – 30. 5. 2002 byla ve velké zasedací síni FChT uspořádána ve spolupráci s knihkupectvím Malé centrum Brno prodejní výstava zahraniční literatury. Výstava se konala již potřetí a opět se setkala s velkým zájmem.
- V červnu se konala ve studovně na nám. Čs. legií tradiční výstavka diplomových prací FChT.
- V listopadu byl uspořádán informační seminář pro studenty 3. ročníku oboru Informační studia a knihovnictví FFMU Brno.
- Během roku se uskutečnilo sedm informačních exkurzí pro studenty pardubických středních a vyšších odborných škol, kterých se zúčastnilo celkem 126 studentů.
- Ve spolupráci s fakultou humanitních studií uspořádala UK již druhý běh Univerzity třetího věku. V zimním semestru 2002/2203 proběhlo pět přednášek. Do kursu je zapsáno celkem 100 zájemců.

1.12.2 Publikační a přednášková činnost

- PROCHÁSKOVÁ, I. *Výroční zpráva Univerzitní knihovny Univerzity Pardubice za rok 2001*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2002. 21 s. [online] Dostupné na World Wide Web: <<http://library.upce.cz/knihovna/informace/zzprava00/default.htm>>
- PROCHÁSKOVÁ, I.; RAMAJZLOVÁ, B. Knihovní zákon a národní knihovní systém z pohledu vysokoškolské knihovny. In: *Knihovny současnosti 2002: sborník z 10. konference, konané ve dnech 24.-26.září 2002 v Seči u Chrudimi*. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2002. s. 123-131. ISBN 80-86249-18-12.
- PROCHÁSKOVÁ, I. *Evidence vysokoškolské knihovny podle zákona a její funkce v systému VKIS*. [online] Dostupné na World Wide Web: <http://knihovny.cvut.cz/cpvsk/prezentace/CPVSK_prochazkova.ppt>
- PROCHÁSKOVÁ, I. Univerzitní knihovna již pět let v nové budově. *Zpravodaj Univerzity Pardubice*. 2002, č. 32, str. 18-20.
- Byl aktualizován a znovu vydán informační leták
- Na základě písemných požadavků bylo zpracováno 17 rešerší na různá témata.

1.13 Další vzdělávání knihovníků

V rámci programu dalšího vzdělávání se pracovníci účastnili několika odborných seminářů a knihovnických porad.

Měsíc	Akce a místo konání	Účastník
Leden	Školení „Věcné zpracování“ (mezinárodní standardy, MDT, věcné authority – Národní knihovna ČR Praha	Rubešová
Únor	Školení pro práci v databázi CHEMnetBASE – Přírodovědecká fakulta UK Praha Školení pro práci v databázi InterScience (Wiley) – Státní technická knihovna v Praze Školení pro práci v databázi KnowEurope – Krajská knihovna v Pardubicích	Rubešová Murcková Herbrychová, Rubešová
Duben	Školení pro práci v jednotné informační bráně - Národní knihovna ČR Praha	Rubešová

Květen	Workshop „Jak úspěšně (re)prezentovat knihovnu – Městská knihovna v Praze Konference o profesionálních informačních zdrojích „Inforum“ – Vysoká škola ekonomická Praha Knižní veletrh Praha	Prochásková Rubešová, Prochásková Kocková, Prochásková
Červen	Seminář „Archivace a dlouhodobé zpřístupnění elektronických dokumentů - Národní knihovna ČR Praha	Hlavatá
Září	Konference „Knihovny současnosti 2001“ - Seč u Chrudimi Exkurze do nově otevřené knihovny FF MU Brno a Moravské zemské knihovny v Brně	Prochásková, Kovaříková, Říhová 8 pracovníc
Říjen	Celostátní porada vysokoškolských knihoven – ČVUT, Praha	Prochásková,
Listopad	Seminář „Informační zdroje pro humanitní a společenské vědy“ - knihovna AV ČR Praha Seminář z cyklu Elektronické zdroje a databáze – Weblog - Národní knihovna ČR Praha Seminář „Lektorské dovednosti“ - Národní knihovna ČR Praha	Herbrychová Rubešová Rubešová
Prosinec	Seminář „Bibliografické zdroje online - Národní knihovna ČR Praha Seminář „Patentové informace“ – SVK Hradec Králové	Šplíchalová Murcková

2 Plán činnosti pro rok 2003

2.1 Nákup informačních zdrojů

Bude pokračovat koordinovaný nákup periodických a databázových zdrojů na základě projektů, kterých se knihovna účastní. Statistická data získaná v letech 2001- 2002 budou jedním z podkladů pro rozhodování o nákupu jednotlivých zdrojů pro rok 2004, kdy skončí jejich financování z programu „LI“ MŠMT ČR. Asociace knihoven vysokých škol vypracuje strategický materiál pro další podporu financování EIZ z programů pro výzkum a vývoj MČMT ČR.

Ve spolupráci s uživateli bude třeba vypracovat strategii pro nákup periodik v tištěné a elektronické formě.

V oblasti knižních fondů bude zahájena spolupráce na koordinovaném nákupu s Krajskou knihovnou v Pardubicích. Předpokládá se oborová koordinace především pro informační zajištění některých doplňkových kursů na fakultě humanitních studií.

2.2 Revize fondu

Bude uzavřena revize u jednotlivých pracovníků na KALCH. Průběžně budou probíhat revize dlouhodobých výpůjček jednotlivých pracovníků zbývajících kateder na FChT (KŘPVT, KFCH a KOANCH) a jejich převod z výpůjčních lístků do elektronické čtenářské karty. Před stěhováním FChT je třeba dosáhnout úplné automatizované evidence výpůjček.

2.3 Rozvoj informační infrastruktury a technologií

Na základě projektu přijatého Fondem rozvoje vysokých škol bude vyřešeno prostřednictvím technologie terminálového serveru a software NetMan Enterprise Edition a Virtual CD TS zpřístupňování databází na CD-ROM. K tomuto účelu bude z projektu pořízen i nový server. Nejdůležitějším úkolem bude přechod na nový automatizovaný knihovní systém. Projekt vypracovaný v r. 2002 bude financován z transformačních a rozvojových projektů MŠMT ČR. Podle předpokladů by instalace nového AKS a testování mělo proběhnout v období březen – červen. Během prázdnin by se měl uskutečnit převod dat, lokalizace systému do prostředí a zahájen zkušební provoz. Se začátkem nového akademického roku by měl být zahájen ostrý provoz. V případě, že dotace nebude z MŠMT uvolněna včas, tj. do 30. 3. 2003, bude časový harmonogram upraven.

2.4 Plánované akce

Ve dnech 3. 6. – 5. 6. 2003 se uskuteční již počtvrté výstava zahraniční literatury. V letním semestru 2002/2003 bude pokračovat dalšími pěti přednáškami Univerzita třetího věku.

2.5 Informační vzdělávání uživatelů

V letním semestru bude realizována výuka ve volitelném předmětu FES „Informační zdroje pro společenské vědy“. Další školení budou realizována podle systému vypracovaného v r. 2001.

2.6 Další vzdělávání pracovníků knihovny

Kromě běžného školení pracovníků pro nově zaváděné technologie a služby plánujeme:

- účast v rekvalifikačním kursu zaměřeném na knihovnické služby – jedna pracovnice
- účast na školeních pro nové informační zdroje
- účast na konferencích: Automatizace knihovnických procesů 2003, INFORUM 2003, Knihovny současnosti 2003, Knihovna a architektura a Celostátní porada vysokoškolských knihoven

V souvislosti se zvyšujícím se počtem zahraničních studentů na UPa, kteří knihovnu běžně využívají, je třeba, aby i pracovnice ve službách zvládly základní komunikaci v angličtině. Znalost jazyka nebyla dosud pro toto pracovní zařazení požadována. Protože kursy nabízené univerzitou jsou v nevyhovující struktuře, bude nutno najít lektora, který připraví speciální kurs odpovídající výše uvedené potřebě.

3 Přílohy

3.1 Finanční hospodaření

Nákup informačních pramenů

Položka	Částka v tis. Kč
Zahraniční periodika	1731
Česká periodika	227
Zahraniční knihy	318
České knihy	566
Zahraniční báze dat	1662
České báze dat	29
Členství v zahraničních společnostech	87
Celkem	4620

V UK byly dále zaevidovány knihovní fondy nakoupené ze zdrojů mimo rozpočet UK v celkové částce **1 452 tis. Kč**.

Provozní náklady + neinvestiční vybavení

Položka	Částka v tis. Kč
Náklady na kopírovací a tiskové služby	275
Spotřební materiál (ostatní)	44
Neinvestiční vybavení	539
Služby včetně telefonů, opravy	40
Vazba periodik a převazby knih	67
Meziknihovní výpůjční služba	94
Cestovné, vložné, členské poplatky	33
Energie	266
Celkem	1358

Investice

Položka	Částka v tis. Kč
Klimatizační jednotka	146
Xerox DC220 (dodatečná dotace)	240
Celkem	386

Mzdové prostředky

Položka	Částka v tis. Kč
Mzdy + OOV	2422
Pojištění	836
Celkem	3258

Výnosy

Položka	Částka v tis. Kč
Tržby za kopírovací a tiskové služby	426
Registrační poplatky - veřejnost	63
Poplatky za upomínky	59
Platby za ztracené knihy	13
Univerzita 3.věku	45
Celkem	606

3.2 Fondy

Přírůstky

Položka	Počet svazků
Knihy a skripta	5348
Audiovizuální média a multimédia	116
Normy	91
Vázaná periodika	381
Vysokoškolské práce	772
Celkem	6708

Stav knihovního fondu činí celkem 174835 jednotek

Úbytky

Položka	Počet svazků
Knihy (ztráty, opotřebení)	285
Skripta (ztráty, opotřebení, zastaralost)	126
Celkem	633

Docházející periodika

Položka	Tituly	Exempláře
Zahraniční časopisy	105	105
České časopisy	165	200
České týdeníky	10	16
České deníky	7	16
Celkem	287	334

3.3 Služby

Uživatelé, návštěvy, výpůjčky

Uživatelé zaregistrovaní k 31. 12. 2002	6101
Celkový počet absenčních výpůjček	87086
Celkový počet návštěvníků knihovny	143047

Realizovaná meziknihovní výpůjční služba

Požadavky našich uživatelů na informační prameny celkem	1762
Z toho	
Vyřízeno výpůjčkou	466
Vyřízeno xerokopiemi	1296
Požadavky jiných knihoven na informační prameny celkem	781
Z toho	
Vyřízeno výpůjčkou	151
Vyřízeno xerokopiemi	630

3.4 Kvalifikační struktura pracovníků

Celkem pracovníků		18
z toho	s VŠ vzděláním v oboru knihovnictví	1
	s VŠ vzděláním v jiném oboru	5
	se SŠ vzděláním v oboru knihovnictví	6
	se SŠ vzděláním v jiném oboru	6

K 31. 12. 2002 činil počet úvazků 16,7.

3.5 Databáze zpřístupňované univerzitní knihovnou

Název	CD-server (počet příst.)	online (počet příst.)
ACS (plné texty periodik Americké chemické společnosti)		neomezen
ASPI (právo, plnotextová)	neomezen	
CrossFire Beilstein + Gmelin (databáze organických a anorganických sloučenin)		6
Czech and Slovak Chemical Guide (databáze firem)	neomezen	
Česká národní bibliografie	neomezen	
ČSNI-Image (normy, bibliografická, částečně plné texty)	1	
EIFL Direct (EBSCO) (polytematická, plnotextová)		neomezen
EPIS (ekonomika, právo, bibliografická)	neomezen	
Chemical Abstracts 1999	4	
Chemical Abstracts 2000	4	
Chemical Abstracts 2001	4	
Chemical Abstracts 2002	4	
CHEMnetBASE (referenční data pro chemii)		neomezen
IDEAL (plné texty periodik nakladatelství Academic Press)		neomezen
InterScience (plné texty periodik nakladatelství Wiley)		neomezen
Jane's Transport Library (doprava, bibliografická)	1	
Journal of Citation Reports (citační údaje periodik)		neomezen
KnowEurope (unikátní informační služba o Evropské unii včetně plných textů)		neomezen
Literature Online (anglická a americká literatura, plnotextová)		neomezen
MEDIS-ALARM (databáze nebezpečných látek)	neomezen	
Mezinárodní desetinné třídění	neomezen	
OVEL (Obchodní věstník online)		1
PCI (společenské a humanitní vědy, bibliografická)		neomezen
ProQuest (polytematická, plnotextová)		neomezen
Science Direct (plné texty periodik nakladatelství Elsevier)		neomezen
SciFinder Scholar (kompletní databáze Chemical Abstracts)		1
SEPI (ekonomika, právo, plnotextová)	neomezen	
SOLON (státní správa a samospráva, částečně plnotextová)	1	
Springer Link (plné texty periodik nakladatelství Springer Vlg.)		neomezen
TAM-TAM (mediální databanka, plnotextová)		1
TRIS (doprava, bibliografická)		3
Web of Science (citační rejstříky pro přírodní, společenské a humanitní vědy)		neomezen

3.6 Statistiky

3.6.1 Pět let UK v číslech

Rok	1998	1999	2000	2001	2002
Přírůstek knihovních jednotek	5413	5951	6087	6618	6708
Registrovaní čtenáři	3397	3429	5229	5737	6101
Návštěvníci knihovny	77196	89413	125842	129416	143047
Absenční výpůjčky	39283	47350	73164	79253	87086
Zpřístupňované báze dat	9	13	22	28	31

3.6.2 Nejvíce využívané databáze na CD-serveru

Titul	Počet přístupů 2000	Počet přístupů 2002
ASPI - právní předpisy	2354	1346
ČNB - Česká národní bibliografie	45	216
ČSNI –Image (normy)	*	335
Chemical Abstracts on CDROM	2215	1494
MEDIS ALARM	406	109
SEPI	369	108

* Aplikace nebyla v r. 2000 k dispozici

Snížení počtu vstupů do databází může být způsobeno problémy s přístupem z některých PC. U Chemical Abstracts je snížení způsobeno také možností využívat celou databázi online prostřednictvím služby SciFinder Scholar. Tato možnost byla v průměru využita 100 x měsíčně. Po celý rok 2002 byl jeden současný přístup dostačující a úspěšnost přihlášení byla stoprocentní. Výjimkou byl prosinec, kdy po výpadku způsobeném rekonstrukcí sítě na UPa byla úspěšnost přihlášení 60%.

3.6.3 Využití databáze Science Direct za období říjen 2002 – říjen 2002

	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10
Vstupy	707	725	415	476	713	732	597	505	468	353	324	232	542
Hledání	1,938	1,402	818	837	1,194	1,328	879	495	319	253	295	346	1,470
Stažené články	1,122	1,269	815	1,017	959	1,381	1,072	779	587	564	463	415	1,173

Nejvíce využívané časopisy :

Analytica Chimica Acta
Applied Catalysis A, B
Applied Surface Science
Catalysis Today
Chemical Engineering Science
Coordination Chemistry Reviews
Food Chemistry
International Journal of Food Microbiology
Journal of Chromatography A, B
Journal of Crystal Growth
Journal of Luminescence
Journal of Membrane Science
Journal of Non-Crystalline Solids
Journal of Organometallic Chemistry
Journal of Physics and Chemistry of Solids

Materials Letters
 Optical Materials
 Physica B: Condensed Matter
 Polymer
 Solid State Communications
 Spectrochimica Acta Part B: Atomic Spectroscopy
 Talanta
 Tetrahedron
 Tetrahedron Letters
 Tetrahedron: Asymmetry
 Thermochemica Acta
 Thin Solid Films
 Wear

3.6.4 Využití databází ProQuest v r. 2002

Hledání	Databáze	Cit/Abstrakt	Full text	Celkem
823	ABI/INFORM Global	33	203	236
937	Academic Research Newspapers	5	0	5
938	Academic Research Periodicals	41	141	182
808	Accounting & Tax Newspapers	8	0	8
807	Accounting & Tax Periodicals	0	3	3
43	Agriculture	0	7	7
925	Applied Science & Tech Plus	59	125	184
808	Banking Information Source	0	21	21
821	Career and Technical Education	3	26	29
46	ERIC	0	0	0
838	General Science Plus	89	15	104
808	Health Module	1	33	34
60	MEDLINE	0	0	0
805	Pharmaceutical News Index	0	0	0
134	ProQuest Agriculture Journals	0	0	0
806	ProQuest Asian Business	0	15	15
809	ProQuest Computing	0	25	25
857	ProQuest Education Complete	26	87	113
136	ProQuest Education Journals	0	0	0
809	ProQuest European Business	0	15	15
819	ProQuest Medical Library	5	44	49
805	ProQuest Telecommunications	0	4	4
835	Reference	0	19	19
805	Religious Periodicals	0	14	14
819	Social Science Plus	14	41	55
17101	Celkem	284	838	1122

Srovnání s rokem 2001				
17101	celkem 2002	284	838	1122
20917	celkem 2001	268	1050	1318
-18%	rozdíl 2002 – 2001	6%	-20%	-15%

3.6.5 Využití databáze EIFL Direct

Database Name	Searches	Hits	Abstracts	Emails	FT Articles Viewed	PDF Articles Viewed
Academic Search Premier	635	1882594	306	53	361	128
Agricola	3	1146	0	0	0	0
Business Source Premier	163	822932	28	0	53	13
ERIC	7	1377	1	0	0	0
Health Source - Consumer Edition	9	5402	0	0	3	0
Health Source: Consumer Edition	2	2410	1	0	2	0
Health Source: Nursing/Academic Edition	17	4480	0	0	0	0
Image Collections	106	6562	0	0	250	0
MasterFILE Premier	43	130924	19	0	37	6
MEDLINE	120	1077131	98	0	0	0
Newspaper Source	36	52954	5	0	31	0
Regional Business News	9	9385	0	0	4	1
Subjects--Academic Search Premier-Hierarchical	10	2001	0	0	0	0
Celkem	1160	3999298	458	53	741	148

Srovnání s rokem 2001						
Celkem 2002	1160	3999298	458	53	741	148
Celkem 2001	1353	2375613	622	21	411	105
Rozdíl 2002-2001	-14%	+ 68%	- 16%	+ 152%	+80%	+41%

3.6.6 Přehled využití databáze Web of Science (leden – listopad 2002)

Celkový počet přihlášení z IP adres UPa	4324
Celkový počet zadaných dotazů	19687
Celkový počet zobrazených záznamů	141911

Podrobnější údaje jsou k dispozici v UK.

Podle této statistiky je poměr mezi využíváním tohoto zdroje a finanční spoluúčastí pro Univerzitu Pardubice příznivý. Finanční spoluúčast v rámci konsorcia činí 1,750%, procento využití je 2,144.

